Navn på elevgruppas medlemmer	**Ingeborg Handaa, Nora Elisabeth Helleland, Pernille Linnea Ruud-Olsen, Pia Ølberg**
Navn på veileder	**Kristin Maria Lundemo Brændeland og Petra Bettina Krüger**
Tittel på oppgaven	**Elevenes bordplassering i kantina**
Skole	**Dahlske Videregående Skole**
Klasse	**Psykologi 2 og Sosialkunnskap**
År	**2024**

Elevenes bordplassering i kantina

Psykologi 2 og Sosialkunnskap

Våren 2024

«Denne forskningsoppgaven er gjennomført som et tverrfaglig prosjekt ved Dahlske videregående skole. Dahlske videregående skole står ikke ansvarlig for oppgavens konklusjoner og resultater».

Innholdsfortegnelse

1.0 innledning 4

2.0 Problemstilling 4

3.0 Hypotese 4

4.0 Metode 5

5.0 Bakgrunn for teori 7

5.1 Sosial sammenligningsteori av Leon Festinger 7

5.2 Speilingsteori av George Herbert Mead 8

5.3 Sosial identitetsteori av Tajfel og Turner 8

6.0 Analyse 9

7.0 Drøfting av hypoteser 17

8.0 Konklusjon 21

9.0 Bibliografi 22

Vedlegg: 23

1.0 innledning

I denne forskningsoppgaven undersøker vi hvor elevene sitter i kantina på skolen, og om dette har en likhet med et hierarki. Ifølge SNL kan hierarki defineres som at mennesker eller noe annet rangeres, altså plasseres over og under hverandre. (SNL, 2021). Ut ifra våre hypoteser og vår problemstilling skal vi se nærmere på om det blir negative sanksjoner dersom elever setter seg "feil", og om bordplasseringen blir påvirket av dette. Videre stiller vi spørsmål om hvorfor elever er redde for å sette seg "feil". Sentrale elementer i denne oppgaven bygger på pensumet fra Psykologi 2 og sosialkunnskap.

Bakgrunnen for tematikken i denne forskningsoppgaven er et ønske om å forstå hvordan dagens ungdom opplever å være i kantina - fellesområder på skolen. For å undersøke temaene om gruppepress, roller og gruppeidentitet skal vi se på ulike teorier og gjennomføre en spørreundersøkelse. Hvor elevene sitter i kantina appellerer til oss fordi det er et tema som er høyst aktuelt i dag, ettersom det har vært mye oppe i nyhetene i Agder i det siste. Som vi ser i en artikkel av NRK fra 2023; "Dei fortel at det gjer status å sitte i kantina. På enkelte bord er det uskrivne regler for kven som har lov til å sitte der, og ikkje." (NRK, 2023).

Ved å forske på dette ønsker vi å finne ut mer om hvilke tanker som finnes rundt gruppepress på skolen blant ungdommer i 2024. Dette temaet angår oss, ettersom vi er vg3 elever og har selv observert hvordan elevene sitter i kantina i hverdagen.

2.0 Problemstilling

Vår hovedproblemstilling er *"Hvem og hva er det som bestemmer bordplassering i kantina?*". Vi ønsker å finne ut om dagens ungdom er samstemte og om de har opplevelser som generelt er negative eller positive til bordplasseringen, eller om meningene er mer spredt blant ungdommer. Vi har i tillegg en underproblemstilling som vi vil se videre på: "*Hvorfor er elever redde for å sette seg feil?".* Denne er for å undersøke om bordplasseringen i kantina er et så stort problem at elevene er redde for å gjøre "feil".

3.0 Hypotese

Problemstillingen vår om hvem og hva det er som bestemmer bordplassering i kantina, handler om hva det er som gjør at elevene sitter der de gjør i kantina. På bakgrunn av dette, har vi utviklet noen hypoteser. Vi har utviklet tre hypoteser som støtter de tankene vi allerede har og to motsigende.

Hypoteser:

- De yngste på skolen får de minst attraktive plassene i kantina.
- Hvis noen sitter feil, blir man hengt ut på jodel.
- Bordplasseringen i kantina er basert på hvilken klasse/linje du går på.

Motsigende hypoteser:

- Elevene kan velge fritt hvor de vil sitte i kantina.
- Folk sitter tilfeldig plassert i kantina, og har nye plasser hver dag.

Vi tar utgangspunkt i identitetsteorier og gruppepress, og vi har valgt en kvantitativ metode for å få fram et bredere perspektiv på problemstillingen ved å få svar fra elever fra både vg1, vg2 og vg3.

4.0 Metode

Vi har valgt en kvantitativ metode for vår forskning, og vi valgte å sende ut et spørreskjema til elevene på skolen. Dette er for å få et bredere innsyn i hvordan sitteplassene i kantina oppleves generelt av elevene på de forskjellige trinnene. Vi har fokusert på å få inn mange svar, istedenfor dybdeintervjuer. Til videre forskning kan det også bli gjennomført dybdeintervjuer av enkeltelever for å få dypere innsikt i hvorfor elevene tenker slik de gjør. Med dybdeintervjuer kunne vi blant annet avdekket hvordan plasseringen i kantina påvirker elevene på et dypere nivå, noe som ikke vil komme frem i undersøkelsen vår.

Undersøkelsen vår starter med noen spørsmål om deltakeren; hvilket kjønn og trinn de går på. Videre har vi noen spørsmål om hvilke faktorer som er med på å bestemme hvem som sitter hvor i kantina, og hva som skjer hvis noen setter seg “feil”. Her er det mange mulige

spørsmål som kunne vært aktuelle, men for å begrense lengden på undersøkelsen vår har vi valgt elleve påstander og et åpent spørsmål helt til slutt. Spørreskjemaet med svar ligger vedlagt.

For hver påstand skal deltakerne svare på hvor enig de er i utsagnet. Alternativene for disse er "helt enig", "litt enig", "verken enig eller uenig", "litt uenig", og "helt uenig". Vi har valgt disse alternativene slik at vi får frem nyanserte meninger, og at deltakerne får muligheten til å svare det de egentlig mener. Noen av spørsmålene kan være vanskelige å svare på. Alternativet «verken enig eller uenig» gir derfor muligheten til å stille seg nøytral til påstanden.

Vi har vært veldig nøye med anonymitet i denne undersøkelsen. Derfor nevner vi ingen navn på verken elever eller skolen undersøkelsen er tatt på. I noen av svarene på undersøkelsen ble det nevnt spesifikke linjer på skolen, men vi har valgt å kalle disse for "linje xxx" for å holde rapporten anonym. I tillegg har vi forsøkt å lage generelle og saklige spørsmål som ikke kan oppfattes som støtende eller krenkende av noen. Dermed har vi gjennomført denne forskningen på en etisk måte.

Ved en undersøkelse som dette, fører det med seg en del feilkilder. For det første har vi gjennomført undersøkelsen med 165 deltakere fra én skole, en relativt liten forskningsgruppe. Vi kan dermed ikke fastslå at resultatene vil være slik på flere skoler. Deltakerne skulle også ideelt sett vært jevnt fordelt over både alder og kjønn, men som vi ser i de to første spørsmålene i undersøkelsen er det et overtall av vg1 elever som har svart, samt et stort flertall av jenter. Dette gjør at vi ser mest av jentenes perspektiv av temaet, som kan bidra til å svekke troverdigheten i undersøkelsen.

Samtidig skulle denne undersøkelsen hovedsakelig være ment for elevene som går på studiespesialisering, ettersom det er disse som bruker kantina mest. Når undersøkelsen ble lagt ut, var den åpen for alle elevene på skolen. Dette åpner muligheten for at elevene på yrkesfag også har tatt undersøkelsen, som kan bidra til feilinformasjon. Vi informerte i undersøkelsen at den var ment for studie-elevene, men det er ikke noen garanti for at andre elever også har tatt den. Denne feilkilden kan også bidra til å svekke troverdigheten blant svarene i undersøkelsen. Videre, kan vi ikke være sikre på at elevene har tatt undersøkelsen seriøst, og dermed svart noe de egentlig ikke mener. Dette ser vi blant annet i det åpne spørsmålet på slutten hvor noen har skrevet useriøse svar som "dunno", "gir faen faktisk" og

“idk”. Ettersom vi ikke kan være sikre på hvor mange som har tatt undersøkelsen seriøst, kan vi ikke si at svarene gir et reelt inntrykk av hvordan situasjonen egentlig er.

5.0 Bakgrunn for teori

I denne delen av oppgaven skal vi knytte problemstillingen vår opp til ulike teorier og fagbegreper, for å videre kunne vurdere og drøfte rundt resultatet av spørreskjemaet. Teoriene skal sees i sammenheng med egne funn for å få en bedre forståelse av tankegangen bak hvordan elevene sitter i kantina, for å kunne besvare problemstillingen vår. Vi har valgt å fokusere på tre psykologiske teorier for å gjøre dette:

- Sosial identitetsteori av Tajfel og Turner
- Speilingsteori av George Herbert Mead
- Sosial sammenligningsteori av Leon Festinger

5.1 Sosial sammenligningsteori av Leon Festinger

Sosialpsykologen Leon Festinger (1919-1989) lagde sammenligningsteorien, fordi han mente at selvbildet vårt blir påvirket av dem vi sammenligner oss med. Mennesker er flokkdyr og har gjennom tidene alltid sammenlignet seg med hverandre. (Svendsen, Psykologi 1, 2021, s. 58). Vi gjør vurderinger av oss selv når vi sammenlikner oss med andre. Det vi tenker om oss selv, blant annet om eget utseende, er ofte basert på andres holdninger, reaksjoner, atferd og status. Dette kan påvirke bordplasseringen i kantina ved at folk sammenligner seg med andre, og dermed ønsker å sitte en plass som løfter statusen og selvtilliten til en person. I tillegg kan en mer generell følelse av tilhørighet også virke som en motivasjonsfaktor for mange.

Sosiale medier har gjort at det nå skjer mer sammenligning enn noen gang, spesielt med tanke på anonyme nettjenester. (Svendsen, Psykologi 1, 2021, s. 151). Vi ser i undersøkelsen vår at appen jodel, som er blitt svært populær de siste årene, blir mye brukt og at det er et sted for å henge ut folk.

5.2 Speilingsteori av George Herbert Mead

For å undersøke hypotesene skal vi bruke Speilingsteorien som ble utviklet av George Herbert Mead (1863-1931) for å se på hvordan måten vi speiler oss i andre på, kan påvirke hvor en sitter i kantina. Teorien hans kan forklare hvordan det dannes uskrevne regler og normer for hvor elevene kan sitte, og hvorfor elevene følger dette mønsteret.

Speilingsteorien går ut på at en lærer å forstå seg selv og sin plass i samfunnet, via interaksjon med andre mennesker og deres reaksjoner. (NDLA.no). Personen speiler seg i andre sine tilbakemeldinger og reaksjoner, og lærer gradvis hvordan en skal oppføre seg og være i ulike situasjoner. Teorien kan knyttes til bordplassering i kantina ved at den viser hvordan elever internaliserer og tilpasser seg uskrevne normer og regler utifra subtile signaler som blir sendt.

Derimot forklarer ikke denne modellen den usynlige kommunikasjonen som utspiller seg mellom ungdommer. I tillegg fanger den ikke helt opp hvordan denne kommunikasjonen fungerer eller hvor fort det skjer. Dette er en klassisk teori som ble utformet lenge før sosiale medier med sin spesielle form for kommunikasjon fantes. Dermed kan vi være kritiske til å vurdere i hvor stor grad teorien kan forklare problemstillingen.

5.3 Sosial identitetsteori av Tajfel og Turner

I den sosiale identitetsteorien av de britiske sosialpsykologene Henri Tajfel (1919-1982) og John Turner (1947-2011), hevdes det at menneskers identitet bestemmes av de sosiale gruppene de er medlem av. Et gruppemedlemskap kan for eksempel vise hvilken sosial status man har, noe som er veldig relevant for vår forskning ettersom sitteplassene i kantina er mye basert på hvilken gruppe du er i. Tajfel og Turner skiller mellom personlig og sosial identitet. Vi kan ha flere sosiale identiteter avhengig av situasjonen og gruppen vi er i. Personlig identitet er mer permanent - hvem man er innerst inne - uavhengig av den sosiale situasjonen, mens sosial identitet er den man deler med andre for eksempel i sosiale grupper på skolen. Gruppene vi er med i kalles inngrupper, og ifølge Tajfel og Turner har mennesker en tendens til å favorisere sin egen gruppe i forhold til andre - utgrupper. Mennesker har et behov for å opprettholde en positiv sosial identitet, og for mange er det viktig å ha “høy status”. (Svendsen, Herheim, & Larsen, 2017, s. 40).

Hvordan elevene sitter og danner forskjellige grupper kan sees ut ifra denne teorien. Vi ser ut i fra teorien at det kan være tydelige uskrevne regler i kantina, og at plassene er mye basert på hvilken gruppe man tilhører. Den sosiale identiteten som formes ut fra gruppetilhørighet, produserer ulike selvbilder og ulik atferd. I noen situasjoner er atferden vår mye basert på gruppemedlemskapet og kan føre til konflikter og diskriminering. Typiske fordommer om "de andre" kan oppstå og inn- og utgrupper kan se ned på hverandre.

6.0 Analyse

Undersøkelsen vår består av tolv spørsmål. De to første er grunnleggende informasjon om deltakeren, kjønn og alder, mens de ti andre måler hvordan elevene opplever bordplasseringen i kantina. Vi stengte undersøkelsen på til sammen 165 svar. Vi ønsker først å vise til de to første spørsmålene, som sier noe om hvem deltakerne er.

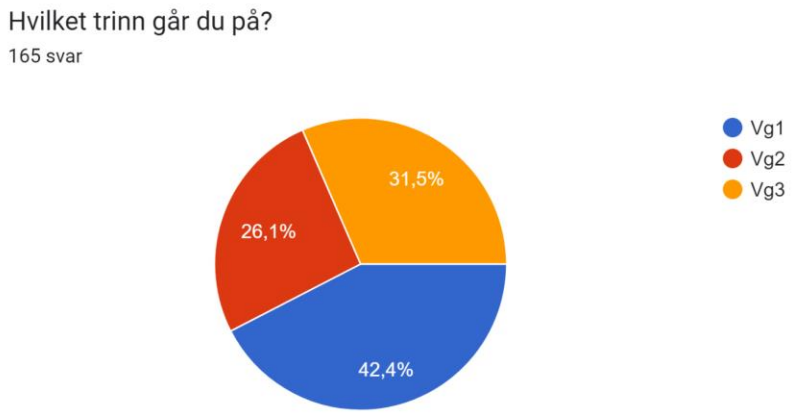

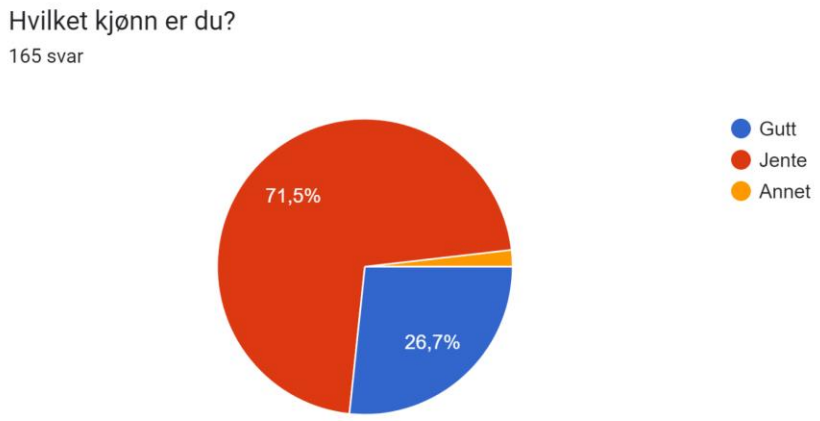

Vi ser at det er 42,4% svar fra vg1 elever, 26,1% vg2 elever og 31,5% vg3 elever. Dette viser en nokså jevn fordeling blant elevene, men med et lite overtall av vg1 elever. Vi kan med dette tenke at det er viktig for de yngste elevene på skolen å få frem sin mening, og vi kan kanskje tolke dette som om de vil ha en endring, ettersom de videre svarene i undersøkelsen viser at det er urettferdigheter på skolen.

Videre er det 71,5% jenter som har svart på undersøkelsen, 26,7% gutter og 1,8% annet. Dette viser et tydelig overtall av jenter sin besvarelse, noe som gjør at vi får mest av deres perspektiv på temaet om bordplassering. Samtidig kan dette også bety at hvor elevene sitter i kantina engasjerer jentene på skolen mer enn andre elever, og at de er litt mer opptatte av å svare på undersøkelsen.

Ut ifra svarene på påstanden om elevene føler de kan sitte hvor som helst i kantina, ser vi at flesteparten ikke føler det slik. Over 50% av alle svarene er enten litt eller helt uenige. Det er bare litt over en fjerdedel som svarer at de er enige i at de kan sitte hvor som helst, som viser at det faktisk er noen uskrevne regler på skolen om hvor elevene kan sitte. Dette viser at vår motsigende hypotese "elevene kan velge fritt hvor de vil sitte i kantina" ikke stemmer. Det tyder på at det er noen normer og regler som har blitt utviklet blant elevene om hvem som kan sitt hvor.

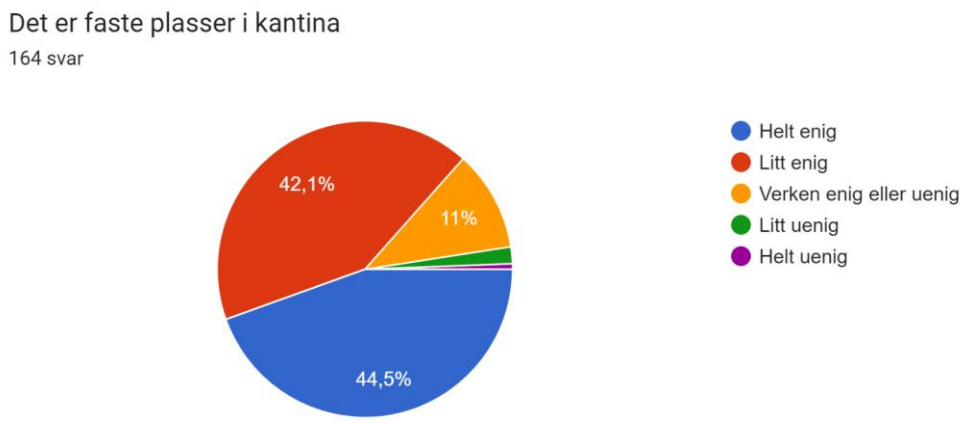

I undersøkelsen sier hele 44,5% at de er helt enig og 42,1% litt enig i at det er faste plasser i kantina. Til sammen er det da 86,6% som er enige i denne påstanden. Omtrent resten sier seg verken enig eller uenig og kun 2,4% er litt eller helt uenig. Vi kan dermed fastslå at på denne skolen er det visse uskrevne regler som tilsvarer at det er faste plasser i kantina.

Vår motsigende hypotese “Folk sitter tilfeldig plassert i kantina, og har nye plasser hver dag” blir avkreftet ifølge svarene over, ettersom 45,7% svarer helt uenig og 34,1% litt uenig. Vi ser at disse svarene underbygger tanken om at det er faste plasser i kantina. Det er kun 6,8% av elevene som er enige i påstanden, og vi ser at flesteparten av elevene er inneforstått med at det er faste plasser i kantina, og at man dermed ikke kan sette seg hvor som helst.

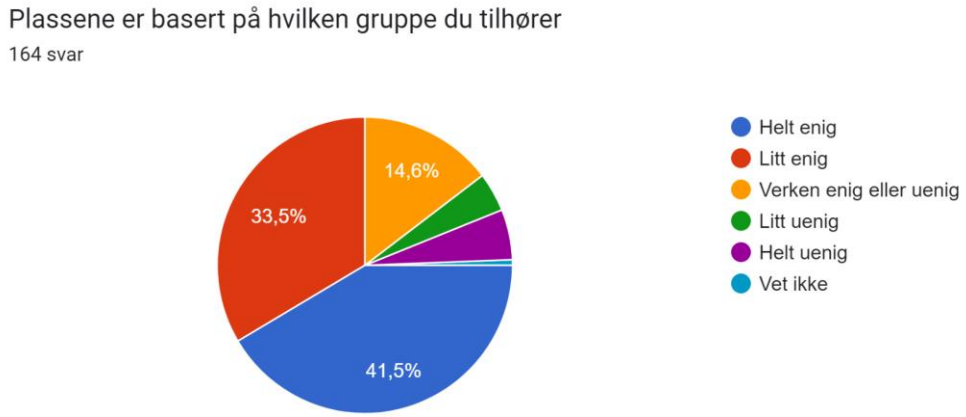

Videre ser vi et tydelig svar på hvem elevene sitter sammen med. 75% av deltakerne svarer enten helt enig eller litt enig om at plasseringen i kantina er basert på hvilke grupper man tilhører. 14,6% har svart verken enig eller uenig og 9,8% helt eller litt uenig. Vi ser helt klart at flesteparten er enig i utsagnet. Formuleringen av spørsmålet spesifiserte ikke hvilke

grupper det er snakk om, så dette kan tolkes på flere måter. For Vg3 elevene er det mest relevant å snakke om russegrupper, ettersom det er tydelige inndelte grupper og mange sitter i sin egen, men dette gjelder ikke Vg2 og Vg1. Selv om ikke alle elevene er tydelig inndelt i grupper med egne navn på, ser vi i helheten at ¾ av elevene mener sitteplassene er gruppeinndelt, noe vi skal drøfte mer senere i rapporten.

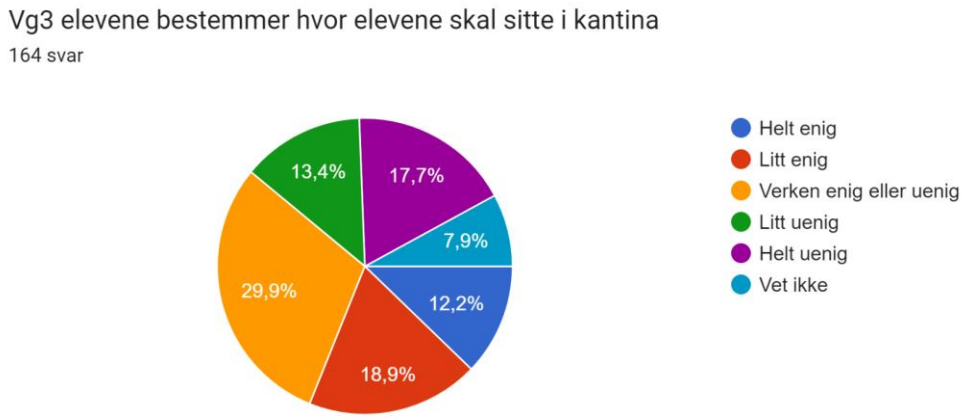

Svarene på dette spørsmålet var litt overraskende. Ut ifra det vi har observert i kantina selv i hverdagen stemmer ikke helt overens med svarene vi fikk inn. Bordene i kantina er delt inn i tre trinn, helt nederst, i midten og høyest oppe. Vi har tenkt at det er Vg3 elevene som bestemmer i kantina ettersom det hovedsakelig er de som sitter på de høyeste bordene og det virker som at ingen andre elever tør å sette seg der. I tillegg har vi hørt fra flere lærere at når Vg3 elevene ikke er på skolen, sitter det fremdeles ingen på de bordene, noe som sier litt om hvordan reglene for bordene er. Svarene viser en ganske stor spredning om påstanden "Vg3 elevene bestemmer hvor elevene skal sitte i kantina". 31,1% svarer helt eller litt enig, 31,1% helt eller litt uenig og 37,8 svarer verken enig eller uenig, eller vet ikke. Omtrent ⅓ er enig og ⅓ uenig, men vi ser at flesteparten ikke er helt sikker. Ut ifra de tidligere spørsmålene har vi skjønt at det er visse uskrevne regler for hvor elevene kan sitte i kantina, men svarene på dette utsagnet viser at elevene ikke helt vet hvem det er som bestemmer disse reglene.

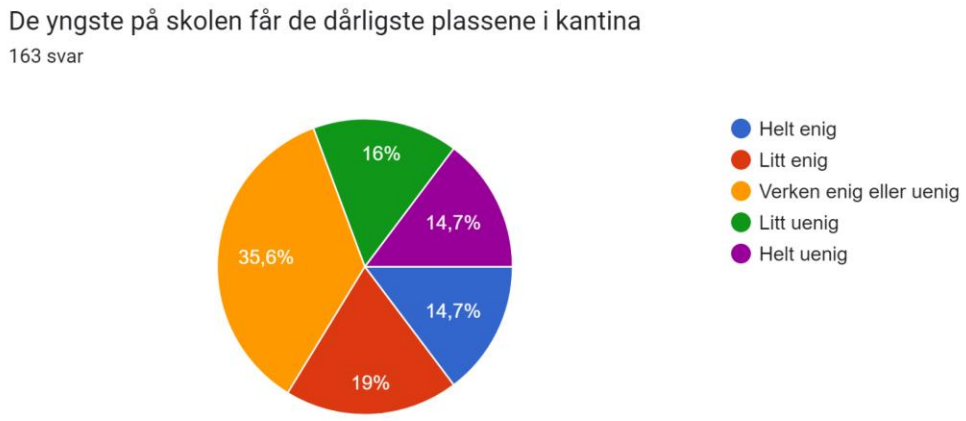

I likhet med det forrige spørsmålet, er også svarene på dette ganske spredt. 33,7% er helt eller litt enig, 30,7% helt eller litt uenig og 35,6% verken enig eller uenig. Om påstanden "De yngste på skolen får de dårligste plassene i kantina" har dermed omtrent ⅓ sagt seg enig i påstanden, ⅓ uenig og ⅓ er litt usikre. Som nevnt tidligere, trodde vi at de yngste satt på de laveste bordene i kantina, og generelt fikk de dårligste plassene i kantina, som nevnt i hypotesen vår "de yngste på skolen får de minst attraktive plassene i kantina". Dette ser vi da at mange elever er enig i, men det er også mange som er uenig. Samt elever som ikke stiller seg på noen av sidene, ved å svare verken enig eller uenig. Vi kan dermed ikke bekrefte at vår hypotese stemmer med flesteparten av svarene.

Vår neste hypotese er "Hvis noen sitter feil, blir man hengt ut på jodel". Disse svarene viser en litt tydeligere tendens enn de forrige. Vi ser at 51,5% er helt eller litt enig, 28,2% svarte verken enig eller uenig og 20,2% helt eller litt uenig. Her ser vi et tydelig flertall som mener at man blir hengt ut på jodel hvis man setter seg "feil", noe vi kommer til å drøfte mer senere.

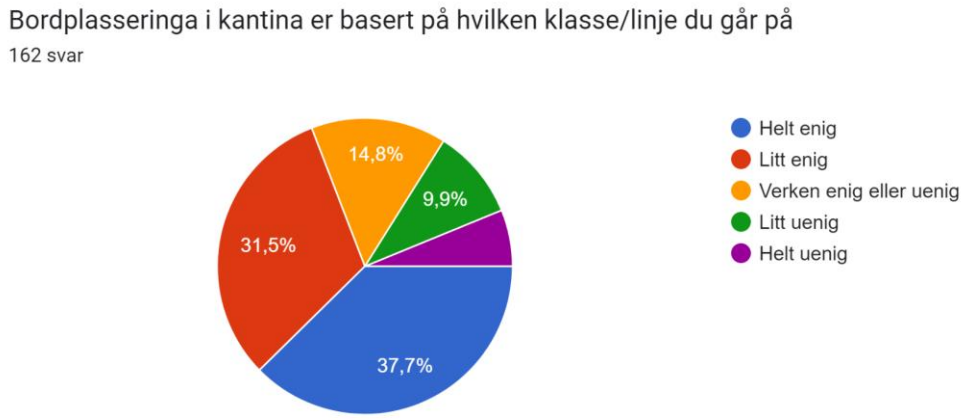

Videre ser vi også at flesteparten av deltakerne er enig i påstanden "Bordplasseringa i kantina er basert på hvilken klasse/linje du går på". Hele 69,2% har svart helt eller litt enig, mens 16,1% helt eller litt uenig. Resten har svart verken enig eller uenig. Over halvparten sier seg enig i påstanden, noe som bekrefter vår hypotese "Bordplasseringen i kantina er basert på hvilken klasse/linje du går på". Dette henger nok litt sammen med det tidligere spørsmålet om plassene er basert på grupper.

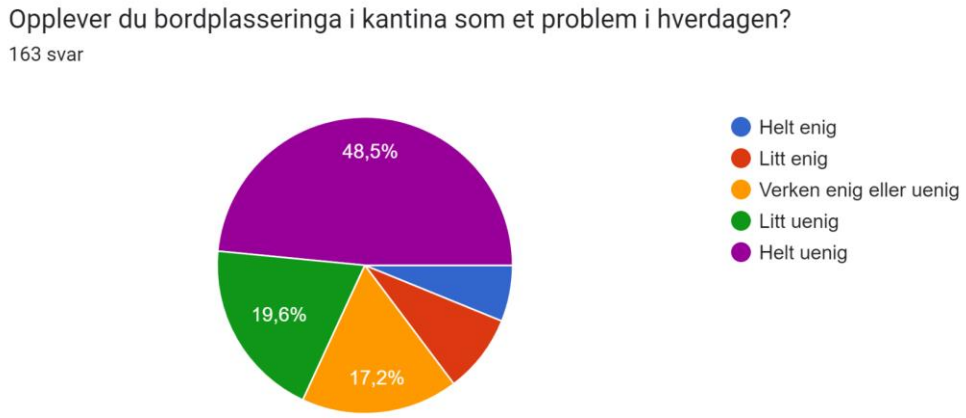

Svarene på det siste spørsmålet kom litt som en overraskelse hos oss. Vi ser at nesten halvparten (48,5%) svarte helt uenig på om bordplasseringen oppleves som et problem i

hverdagen og 19,6% litt uenig. 14,7% har sagt seg enig i at det er et problem, som er mer enn det burde vært, ettersom kantina burde være et trygt sted å være, men det er langt lavere enn vi forventet. Dette med hvor elevene skal sitte i kantina har vært mye oppe i media og det har blitt fremstilt som et stort problem for mange elever, men ut ifra disse svarene ser vi at det kanskje ikke er et like stort problem som journalister vil ha det til. Blant annet ser vi i avisartikler at plasseringen til elevene oppleves som et stort problem i hverdagen for elever. (Armstrong, 2016).

Helt til slutt i undersøkelsen vår stilte vi deltakerne et åpent spørsmål: "Ut fra dine opplevelser og observasjoner, hvordan tror du folk vil reagere og hvilke reaksjoner skulle du få om du setter deg "feil"?". Dette var for å få inn eventuelle tanker som ikke kom frem i spørsmålene med svaralternativer. Vi fikk inn 76 svar og det var mange lignende svar. Hovedsakelig svarte elevene at de tror de ville blitt snakket om, og fått stygge blikk.

"Jeg hadde fått masse blikk og det blir snakket om i en snap gruppe. Ingen kommer til å snakke med meg"

"Stygge blikk og baksnakking"

"Blikk og baksnakking. Men bare fra de som er eldre eller samme alder"

Fra disse to eksemplene ser vi at baksnakking og blikk er sentralt i hva elevene tror kommer til å skje hvis de setter seg "feil". Det virker som det er en uskreven regel at man blir "straffet" med disse konsekvensene dersom man setter seg der man ikke skal. Samtidig ser vi at sanksjonene hovedsakelig kommer fra elever som er "samme alder eller eldre". Videre skriver noen:

"Superteit å ta andres plasser når du vet de skal sitte der"

"Setter meg ikke feil, er ikke veldig vanskelig system 1klasse nederst, 2klasse i midten og 3klasse oppe, alle har vært på de nederste borda en gang, slutt å klag"

Dette viser at det er uskrevne regler om at det er faste plasser i kantina, og at man ikke skal sette seg der man vet noen andre pleier å sitte. Vi ser også at det blir nevnt at vg1 sitter lavest nede, vg2 i midten og vg3 høyest oppe, noe som underbygger det at kantinebordene kan

representere et hierarki, som ble nevnt i innledningen. Det kom inn mange flere svar som er lagt ved som vedlegg på slutten av oppgaven.

7.0 Drøfting av hypoteser

Som tidligere nevnt er vår problemstilling *"Hvem og hva er det som bestemmer bordplassering i kantina?*". Vi ønsket med problemstillingen å undersøke om elevene egentlig er klar over hva det er som bestemmer hvor de sitter i kantina, og om det er noe som er "riktig" og "feil" plassering. Vi lagde i tillegg en underproblemstilling: "*Hvorfor er elever redde for å sette seg feil?".* Problemstillingen er for å undersøke om bordplasseringen i kantina er et så stort problem at elevene er redde for å gjøre "feil". For å svare på problemstillingen vår valgte vi å stille et spørsmål til hver av hypotesene våre. Vi skal nå se på resultatene og sammenligne disse med teoriene vi har valgt, for å gi en konklusjon.

Hypotese 1: "De yngste på skolen får de dårligste plassene i kantina"

Som vi så i svarene tidligere, er omtrent ⅓ enig, ⅓ uenig og ⅓ er litt usikre på påstanden. Når vi lagde hypotesen, trodde vi at de yngste elevene satt på de laveste bordene i kantina, og generelt fikk de dårligste plassene i kantina. Dette ser vi at det er delte meninger om, og det er ca. like mange enige og uenige. Vi kan dermed ikke bekrefte at vår hypotese stemmer med flesteparten av svarene.

Hypotese 2: "Hvis noen sitter feil, blir man hengt ut på jodel"

Disse svarene viser en litt tydeligere tendens enn svarene til hypotese 1. Vi ser at litt over halvparten er helt eller litt enig, mens kun en femtedel svarte helt eller litt uenig. Her ser vi et tydelig flertall som mener at man blir hengt ut på jodel hvis man setter seg "feil", og vi kan dermed anta at hypotesen vår om jodel stemmer. Dette ser vi også i det åpne spørsmålet hvor mange skrev at konsekvenser av å sette seg "feil" er å bli skrevet om på jodel. Dette gir dermed svar på underproblemstillingen vår om hvorfor elever er redde for å sette seg "feil".

Hypotese 3: "Bordplasseringen i kantina er basert på hvilken klasse/linje du går på"

Videre ser vi også at flesteparten av deltakerne er enig i påstanden over. Nesten tre fjerdedeler av svarene er helt eller litt enig, mens under en femtedel er helt eller litt uenig. Resten har svart verken enig eller uenig. Langt over halvparten sier seg enig i påstanden, noe som styrker hypotesen vår **"**Bordplasseringen i kantina er basert på hvilken klasse/linje du går på". Dette henger nok litt sammen med det tidligere spørsmålet om plassene er basert på grupper.

Motsigende hypoteser:

Hypotese 1: "Elevene kan velge fritt hvor de vil sitte i kantina"

Ut ifra svarene på påstanden om elevene føler de kan sitte hvor som helst i kantina, ser vi at flesteparten ikke føler det slik. Over halvparten av alle svarene er enten litt eller helt uenige i at elevene kan sitte hvor som helst. Det er bare litt over en fjerdedel som svarer at de er enige i at de kan sitte hvor som helst, som viser at det faktisk er noen uskrevne regler på skolen om hvor elevene kan sitte. Dette viser at vår motsigende hypotese ikke stemmer. Det tyder på at det er noen normer og regler som har blitt utviklet blant elevene om hvem som kan sitt hvor. Det nevnes derimot ikke noe om hvem det er som bestemmer disse reglene.

Hypotese 2: "Folk sitter tilfeldig plassert i kantina, og har nye plasser hver dag"

Vår siste hypotese blir avkreftet ifølge svarene fra undersøkelsen, ettersom ca. fire femtedeler svarer helt eller litt uenig. Vi ser at disse svarene underbygger tanken om at det er faste plasser i kantina. Det er under 10% av svarene som er enige i påstanden, og vi ser at flesteparten av elevene er inneforstått med at det er faste plasser i kantina, og at man dermed ikke kan sette seg hvor som helst.

Sammenheng med teoriene

Som nevnt tidligere om Leon Festingers sammenligningsteori ser vi at mange av elevene er opptatt av å sammenligne seg selv med andre. Dette ser vi spesielt ved den store bruken av appen Jodel. Her blir elever skrevet om mot sin vilje anonymt, hvor det da blir en naturlig reaksjon å sammenligne seg selv med andre. Jodel tydeliggjør hvem som har såkalt "status" i kantina ved å rakke ned på de som sitter "feil", og ved å løfte opp visse grupper. Dette ser vi blant annet ved eksempler rett fra appen: "joiner resten av linje xxx å sitte i kantina i lunsjen

på mandag? Ingen eier de plassene", "Hvorfor sitter 07 jenter på 06 bordet" og "Kan 06 egt sitte på 06 bordet hvis de går vg1 om igjen? #seriøst". Dermed kan vi se at sammenligningsteorien er relevant for vår spørreundersøkelse ved at mange av elevene er opptatt av å sammenligne seg selv med andre.

Sammenligningsteorien kan gi en forståelse av hvorfor elever velger bestemte plasser i kantina. Teorien viser hvordan elever kan vurdere sin egen status i forhold til andre, noe som kan være en faktor som påvirker valgene deres når det gjelder bordplasseringen. Vi kan blant annet se hvordan elever kan sammenligne seg selv med andre, vurdere sin egen status og eventuelt forbedre eller opprettholde statusen basert på hvordan de og medelever blir omtalt osv. For eksempel kan vi se på eksemplene fra jodel at elever kanskje ønsker å opprettholde sin sosiale status og unngå negativ oppmerksomhet ved å se på reaksjonene av å gjøre noe som strider med de uskrevne normene. De negative reaksjonene kan igjen føre til at elever unngår å sette seg steder som blir ansett som "feil" eller "ikke lov å sitte".

Når mennesker vurderer seg selv, inkludert sin egen status, vil de søke etter et referansepunkt for å bedømme seg selv. (Micaelsen, 2012). Det kan føre til at elever endrer sine holdninger og atferd for å minimere en ubehagelig følelse av dissonans mellom andres oppfatninger og deres egne oppfatninger. Ifølge Store Norske Leksikon kan kognitiv dissonans defineres som: "Kognitiv dissonans er en ubehagelig tilstand som antas å oppstå som følge av kognitiv konflikt." (Svartdal, 2023). Hvis for eksempel en elev er usikker på sin egen sosiale status og hvordan de blir oppfattet av andre, kan de være tilbøyelige for å sammenligne seg med andre og endre seg for å redusere negative følelser som blant annet mangel på tilhørighet og usikkerhet. Dette kan skje ubevisst, på grunn av at individet kanskje ikke er klar over at de utfører denne sammenligningen og endringen.

Videre kan også speilingsteorien av George Mead knyttes til temaet ved at den viser hvordan elevene tilpasser seg uskrevne normer og regler når de "speiler seg" i hverandre. (Svendsen, Herheim, & Larsen, 2017, s. 326). Dette kan knyttes til svarene på påstanden "Hvis noen sitter feil, blir man hengt ut på jodel.", som viser at over halvparten mener man kan bli hengt ut. Det viser at det finnes slike normer og regler for hvor elevene kan sitte i kantina. Hvis elevene for eksempel observerer sanksjonene som kommer av å sitte "feil", som bl.a. utestenging og stygge blikk, kan dette påvirke deres beslutning om hvor de skal sitte. Her speiler personen seg i andres erfaringer og reaksjoner, noe som dermed kan forme elevers valg av bordplassering i og med at de kanskje ønsker å unngå disse negative reaksjonene.

(Svendsen, Herheim, & Larsen, 2017, s. 297). I tillegg kan elever tilpasse seg disse uskrevne reglene ved å speile seg i det alle andre gjør for å passe inn, og for å følge mengden. For eksempel, om det er en utbredt oppfatning blant elevene om at å sitte på visse steder i kantina krever "høy status", vil andre elever følge denne normen og sette seg et annet sted for å unngå eventuell negativ oppmerksomhet. Dermed kan speilingsteorien bidra til å forklare hvorfor disse uskrevne reglene blir fulgt.

Derimot kan ikke modellen direkte forklare årsakene til bordplasseringen i og med at den ikke går i dybden nok på det som skjer mellom elevene i det usagte eller på preferansene og relasjonene til individet. Likevel er teorien relevant ved at den underbygger det at elever speiler seg i hverandre, og dermed kanskje ikke ønsker å gjøre noe som er sosialt uakseptabelt.

Samtidig kan vi knytte problemstillingen om bordplassering i kantina til den sosiale identitetsteorien til Tajfel og Turner. Den sosiale identiteten som formes ut fra gruppetilhørighet, produserer ulike selvbilder og ulik atferd. I noen situasjoner er atferden vår mye basert på gruppemedlemskap og kan føre til konflikter og diskriminering. Typiske fordommer om "de andre" kan oppstå og inn- og utgrupper kan se ned på hverandre. (Svendsen, Herheim, & Larsen, 2017, s. 40). Vi ser i svarene at plassene er mye basert på hvilken gruppe man tilhører. Dette kan vi se i praksis på jodel ettersom det blir skrevet om spesifikke grupper som "linje xxx-elever, 06, 07" osv, som ble nevnt tidligere. Dermed kan vi ta utgangspunkt i denne teorien, når vi ser på svarene fra spørreundersøkelsen at elevene er usikre på hvor de "får lov" til å sette seg ifølge de uskrevne reglene i kantina.

I tillegg var et av spørsmålene i undersøkelsen vår direkte knyttet til grupper. Påstanden var "Plassene er basert på hvilken gruppe du tilhører" noe vi ser et tydelig svar på. Omtrent tre fjerdedeler svarte helt eller litt enig i dette, og vi ser klart at det er et overtall som mener at plasseringen er basert på hvilken gruppe du er i. For vg3 elever er det mest relevant å diskutere russegrupper, ettersom disse er tydelige formelle grupper og mange av elevene tilhører en slik gruppe. Imidlertid gjelder ikke dette for elever på vg2 og vg1. Selv om ikke alle elevene som har svart på undersøkelsen tilhører slike formelle grupper med egne navn, viser fremdeles svarene at flertallet av sitteplassene er organisert i grupper. Dette kan igjen knyttes til den sosiale identitetsteorien ettersom elevene kan søke etter tilhørighet og identifisere seg med ulike grupperinger, selv om ikke alle gruppene er like tydelige og definerte som russegrupper.

For elever på Vg2 og Vg1 som ikke nødvendigvis tilhører definerte grupper som russegrupper, kan det likevel være en sterk motivasjon for å søke etter tilhørighet og identitet innenfor skolemiljøet. Dette kan observeres gjennom de uformelle gruppene, som ikke nødvendigvis har en merkelapp, men som likevel påvirker elevenes opplevelse av fellesskap og tilhørighet.

Når elever søker etter tilhørighet og identitet innenfor skolemiljøet påvirker dette dem på flere måter. For det første kan disse sosiale grupperingene gi mulighet til å knytte sterke bånd til mennesker man har noe tilfelles med, og man kan oppleve et fellesskap. Dette kan gi en følelse av tilhørighet og trygghet. Samtidig kan det bidra til å bekrefte og forsterke en elevs identitet, slik som ble nevnt tidligere i den sosiale identitetsteorien. Dette kan være basert på felles interesser, verdier eller mål, og gi en følelse av selvforståelse og identitet. Videre kan det å være en del av et sosialt nettverk hvor man føler seg akseptert, styrke elevers selvfølelse og selvtillit. Vi kan dermed anta at følelsen av tilhørighet gjennom formelle eller uformelle grupper er en viktig faktor for elevenes trivsel på skolen, og en stor faktor i at eleven setter seg som de gjør.

8.0 Konklusjon

I utgangspunktet tenkte vi at svaret på problemstillingen vår er at vg3 elevene bestemmer hvor elevene skal sitte i kantina. Dette hadde vi også et spørsmål om i undersøkelsen hvor det viste seg at dette ikke stemte helt. Svarene viser en ganske stor spredning om påstanden "Vg3 elevene bestemmer hvor elevene skal sitte i kantina". Omtrent ⅓ er enig og ⅓ uenig, men vi ser at flesteparten ikke er helt sikker. Ut ifra de tidligere spørsmålene har vi skjønt at det er visse uskrevne regler for hvor elevene kan sitte i kantina, men ut ifra svarene på dette utsagnet ser vi at elevene ikke helt vet hvem det er som bestemmer disse reglene. Så for å gi et konkret svar på problemstillingen er det uklart akkurat hvem som bestemmer. Det er altså ikke én bestemt gruppe som bestemmer, men underliggende normer som de fleste elevene er klar over.

Vi ser ut i fra svarene på spørreundersøkelsen at det er en del uskrevne regler for hvor elevene kan sitte, og at mange er bekymret for å sette seg "feil" ettersom noen konsekvenser som blikk, baksnakking og meldinger på jodel kan være sårende. Undersøkelsen viser også at

det er en viss usikkerhet rundt hvem det egentlig er som bestemmer hvordan systemet er. Samtidig ser vi på det siste spørsmålet at dette ikke er et så stort problem i hverdagen som vi trodde. Temaet har vært mye opp i mediebildene i det siste, og det har sett ut til å være et stort problem på en mengde skoler i Norge. Ut ifra skolen vi har undersøkt kan vi dermed konkludere med at mediene har portrettert plasseringen i kantinen som et større problem i hverdagen enn det ser ut til å være. Samtidig er det viktig å understreke at selv om flesteparten av elevene ikke opplever bordplasseringen i kantina som et problem i hverdagen, er det 14,6% som synes det er et problem, noe vi ikke må glemme. Det er ingen som ønsker å bli utestengt eller føle at de ikke er velkommen, spesielt på skolen som skal være et inkluderende og trygt sted. Det at noen i det hele tatt opplever kantina som et problem i hverdagen burde bli tatt på alvor. I tillegg må det nevnes til slutt at de "klassiske" teoriene som vi har basert undersøkelsen vår på, kan bare til en viss grad forklare atferden vi studerer. Vi trenger egentlig mer forskning på hvordan kommunikasjon forandrer seg i sosiale mediers tid. Altså hvordan elever må beherske, og til en viss grad akseptere, det sosiale spillet for eksempel på jodel for å ikke tråkke feil.

9.0 Bibliografi

Armstrong, V. J. (2016, August 29). *Sosial status bestemmer hvor elevene sitter i kantina*. Hentet fra Sandefjords blad: https://www.sb.no/nyheter/sandefjord-videregaende-skole/psykologi/sosial-status-bestemmer-hvor-elevene-sitter-i-kantina/s/5-73-263704

Haugen, S., Kosberg, E., Langø, M., & Longva, I. C. (2022). *Samspill Sosialkunnskap vg3*. Oslo: Cappelen Damn.

Micaelsen, T. H. (2012). *Selvmonitorering og selvkonseptsklarhet – forholdet*. Hentet fra NTNU: https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/270943/573994_FULLTEXT01.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Skirbekk, S., & Tjernshaugen, A. (2021, November 7). *Hierarki*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/hierarki

Skaar, E., & Sigurdson, I. M. (2023, August 29). *Blir hengt ut om dei sit på «feil» bord i kantina*. Hentet fra NRK: https://www.nrk.no/sorlandet/blir-hengt-ut-om-dei-sit-pa-_feil_-bord-i-kantina-1.16527564

Stølen, T. (2022, Oktober 6). *George Herbert Mead*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/George_Herbert_Mead

Sundstrøm, K. (2020, November 27). *George Herbert Mead om selvet og «den generaliserte andre»*. Hentet fra NDLA: https://ndla.no/nb/subject:1:fb6ad516-0108-4059-acc3-3c5f13f49368/topic:1:e47486fd-1c96-4e58-a0a2-d520d3950013/topic:1:de2d7261-34d9-4b8c-b3dc-10ee6552432b/resource:1:188100

Svartdal, F. (2023, Oktober 13). *Kognitiv dissonans*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/kognitiv_dissonans

Svendsen, T. F. (2021). *Psykologi 1.* Aschehaug.

Svendsen, T. F., Herheim, Å., & Larsen, O. S. (2017). *Psykologi 2.* Aschehoug.

Vedlegg:

Svarene fra det åpne spørsmålet i undersøkelsen

vet ikke

Baksnakking

Jodel

kanskje bli blikka eller hengt ut

Jeg tror man hadde blitt blikket om du satt deg på feil sted, og at folk ville skrevet noe på jodel?

Stygge blikk

Tror ikke det blir noe stort drama ut fra det, blir kanskje litt flaut med at masse folk du ikke kjenner setter seg med deg. Bordplassering handler mye om hvem du er venn/bekjent med. Så jeg vil si det er positivt gjengene.

Godt mulig jeg hadde fått noen blikk og at folk hadde pratet om det senere

Kanskje et litt rart blikk

Superteit å ta andres plasser når du vet de skal sitte der

Hengt ut

Du får litt «stygge blikk» også blir det baksnakket i gjengene etterpå

Jeg hadde fått masse blikk og det blir snakket om i en snap gruppe. Ingen kommer til å snakke med meg

hate

Ja

Bordplasseringen i kantina er typiske uskrevne regler, det vil si at jeg tror ikke jeg ville blitt hengt ut verken på sosiale medier e.l. Men jeg tror at "reglene" er noe alle er klar over og at man da vil kjenne på en følelse av at man ikke passer inn eller sitter feil selv. Jeg håper og tror at de fleste er såpass voksne i tankegangen sin at man ikke henger ut folk eller oppfører seg ufint pga. noen ubetydelige plasser i kantina.

Ville nok ikke fått så gode kommentarer på det

Jeg tror konsevkvense hadde vært matkasting og bryting oppa borda

Jeg tror hvertfall en av de viktigste kosekvensene kunne blitt roping og trakkasering. Jeg som er mer "alternativ og det folk ser pås som emo" Kunne lett blitt krenket av en vfra feks rorri, by the way. Eg æ ein alfa OMEGA

Jeg tror folk ville stirre på deg, eller prøve å angi det som om noen andre sitter der allerede.

Jeg har ikke noe i mot bordplasseringa synes bare det er morsomt at andre bryr seg så mye om det.

Baksnakking

Setter meg ikke feil, er ikke veldig vanskelig system 1klasse nederst, 2klasse i midten og 3klasse oppe, alle har vært på de nederste borda en gang, slutt å klag

Å sette seg "feil" er det dummeste jeg har hørt. Du setter deg med de du henger med.

Blitt blikka litt og kanskje bli kommentert på på stedet

å bli sett stygt på

blikk, hvisking...

Tror de ville bedt meg om å gå

jeg blir brutalt angrepet

Hadde vel blitt mobba da.

Jeg sitter bare med vennene mine så merker ingenting til det. Tror folk hadde begynt å lure hvis jeg satt meg der når jeg ikke kjenner dem.

De ville nok kanskje vært litt plaget i sånn 2 sek, for å så finne seg en ny plass å sitte.

Ingen fra mdd tørr å sitte i kantina

Stygge blikk, jodel

Det vil nok gi personen en dårlig følelse og lese det på nett

Siden jeg går MDD hadde jeg blitt hengt ut på jodel og ledd av hvis jeg hadde sittet der studie sitter

Ingen problem

Gir faen faktisk

Du får blikk

tror ikke folk hadde brydd seg

Jeg er MDD og er aldri i kantina så jeg vet ikke helt.

aner ikke, bruker ikke kantina

Du kan bli hengt ut på jodel

Se rart på meg

rare blikk kanskje? eller det kan føles ut som om folk stirrer

Jodel, blikk

Går VG2 og sitter med VG3, men det er fordi vennegjengen min går VG3. Har fremdeles merket at noen VG3 ikke alltid er så happy med det.

vet ikke

folk ler

Fordi folk har sikkert bestemt det uten å tenke på at det er sånn det SKAL være, så har det automatisk blitt en "regel"

Handler mer om at det blir surr fordi det er enklere og bare holde seg til noen faste plasser. Og det har i flere år vært samme bordplasseringer som det er nå. Det har jeg erfart fra da jeg gikk vg1 og vg2.

Verste som kan skje er rare blikk og kanskje en jodel melding

yoghurt kasting

Stygge blikk

Blikk

Jodel, og baksnakk

jeg sitter alltid på en plass

jeg ville fått stygge blikk, som om man har gjort noe feil

Kanskje et stygt blikk eller du merker at noen snakker om det bak ryggen din.

har ikke sittet der før fordi plasser er ikke viktig, men har sett samme folk sitte samme sted når jeg skal til kantinen

helt ærlig, jeg gir faen

stygge blik

forvirring

idk

Stygge blikk og baksnakking